
Tragicul destin al sașilor din județul Bistrița-Năsăud la sfârșitul celui de-al doilea război mondial și în anii comunismului

Viorel RUS

Cuvinte cheie: Transilvania de Nord, evacuare, deportare, comunism, emigrant, populație germană.

Mots-clés : le Nord de la Transylvanie, évacuation, déportation, communisme, émigration, population allemande.

1. Prieteni, în următoarele 4 ore trebuie să acționăm!

Cu aceste cuvinte se spune că și-a început discursul generalul *Arthur Phleps*, comandantul SS și de poliție al Transilvaniei, în întâlnirea sa cu reprezentanții sașilor din zona Bistriței și Reghinului, ce a avut loc la Bistrița la 5 septembrie 1944. Apoi a adăugat: „... *Poziția frontului mă constrânge să dau ordin pentru evacuarea populației germane din Ardealul de Nord. În acest scop am eliberat un drum de evacuare. Pe acest drum trebuie să mergeți. În alte condiții nu mai există o cale care să vă ducă în siguranță. Apărarea v-o ofer până în ultima clipă*”¹. Această întâlnire a declanșat de fapt tragicul și umilitorul exod al sașilor de pe teritoriul județului nostru spre Marele Reich în căutarea siguranței vieții, care părea că le este amenințată în cel mai înalt grad.

Era o tragedie cum poate ținutul nostru nu mai cunoscuse niciodată. Mai bine de 30.000 dintre locuitorii săi cei mai civilizați, harnici și gospodari, stabiliți aici de mai bine de 800 de ani, își părăseau pământul natal, agoni-seala lor și a moșilor și strămoșilor lor, plecând în lumea largă. Umilința se adăuga în plus parcă pentru a umple paharul durerii. Falnicul și mândrul popor sas trebuia să se ordoneze pe drum în convoaie de căruțe cu coviltir, asemenea țiganilor corturari, având cu ei mai nimic, ori să se îmbarce în vagoane de marfă, în condiții de viață mizere, de neimaginat.

Contemporanii evenimentului explică plecarea sașilor printr-o psihoză a fricii de moarte prin masacrare în masă de către sălbaticile trupe sovietice, psihoză provocată și exacerbată de militarii întorși de pe front, dar și de către conducătorii național-socialiști locali, care aveau a se teme pentru excesele săvârșite în timpul domniei lor și plecaseră primii. Se adăuga apoi mentalitatea solidarității, foarte puternică în cazul comunităților minoritare. Dintre sași, cei ce se pronunțaseră că vor rămâne erau considerați și numiți dușmani și trădători ai neamului lor, asemenea celor care mai înainte refuzaseră, ei sau copiii lor, să se înscrie voluntari în trupele Wafen SS.

Iată cum descrie *Gustav Zikeli* situația concretă creată atunci:

“ *Între timp s-a apropiat mult frontul dinspre ruși. Autoritățile au început să-și împacheteze actele. Conducerea partidului național-socialist a avut la început intenția de a pune la adăpost bătrânii, femeile și copiii. Unul dintre primii care au părăsit orașul a fost primarul german dr. Kuales, împreună cu familia. Deja la începutul lunii septembrie și-a luat un «concediu de odihnă», dar în acest concediu și-a luat cu el toate bunurile de valoare și cele «rechiziționate» de la evrei. Nu s-a mai întors...*

Câteva zile după indicația de fugă, conducerea partidului național-socialist a dat indicația de retragere generală. Primul tren a plecat la 13 septembrie. Până la sfârșitul lunii septembrie i-au urmat nenumărate. Chiar și locuitorii Armenbürgerinstitut-ului au fost luați.

1 Alexandru Pintelei, Horst Göbbel, *Punct crucial în Ardealul de Nord*, Ed. Verlag Haus Der Heimat (Casa Patriei), Nürnberg, 2004, p. 81.